

_Michaela _Eriksson

_Pär _Sahlin

_Språklära

_Klara svenskan åk #5

_Elevbok

_Överförd från fjärde upplagan

utgiven av _Natur & _Kultur,

_Stockholm #2016 med __ISBN

#978-#91-#27-#44389-#1

_Specialpedagogiska skolmyndigheten

#2021

_Volym ett av tre

_Till punktskriftsläsaren

::

_De flesta uppgifter är numrerade.

_Det finns bildbeskrivningar till de bilder som behövs för att du ska kunna lösa dina uppgifter.

_I ordflätorna har det sökta ordets antal bokstäver skrivits inom parentes. _Men ibland är även en bokstav i det sökta ordet markerad med parentes (-). _De markerade bokstäverna bildar ett ord.

_I uppgifter där de seende eleverna "drar streck" mellan ett

ord och exv. ordets förklaring har uppgifterna omarbetats så att du istället parar ihop och skriver ordets förklaring eller numrering.

_Utlämnade bokstäver för olika ljud har markerats med ett frågetecken.

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~àspsm.se

_Ii

_Fullständigt innehåll	
::	
_Siffran inom parentes hänvisar till	
svartskriftsbokens sidor.	
_Volym ett	
::	
_Till punktskriftsläsaren	_I
_Alfabetet (#4)	#1
Alfabetisk ordning (#4)	#1
Vokaler och konsonanter (#6)	#7
_Meningsbyggnad (#8)	#14
Meningar (#8)	#14
Stora skiljetecken (#10)	#21
Små skiljetecken (#12)	#27
Syfta rätt (#14)	#33
	_Iii

_Räkneord (#50)	#159
_Prepositioner (#52)	#166
_Interjektioner (#54)	#172
_Språkbruk (#56)	#177
_Ordspråk och talesätt (#56) ..	#177
_Chattspråk (#58)	#184
_Nordiska språk (#60)	#190
_Norska (#61)	#194
_Danska (#63)	#201

_Vi

:::: #4 ::::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Alfabetet

::

_Alfabetisk ordning

::

| _Vårt alfabet består av #29
| bokstäver.

| _Bokstäverna är tecken för olika
| ljud i vårt språk.

| a b c d e f g h i j
| k l m n o p q r s t
| u v w x y z å ä ö

#1. _Läs texten om klass #5 _B.

_Markera första bokstaven i alla
orden.

_Klass #5_B lagar mat

_Örjan äter åtta zucchinier
ystert. _Xantippas wrapbröd värms.
_Utan timjan smakar _Rebeckas quiche
plötsligt otäckt. _Nu måste _Lynn
krydda jordgubbarna. _Ivan har
grillat fisken. _Ett dussin
citronkakor blir avsmakade.

#2. _Skriv de markerade bokstäverna
i den ordning de står i texten.

#3. _Vad bildar bokstäverna?

#2

#4

#4. _Fyll i de bokstäver som

fattas.

- b - d e - - - i j - l - - o - -

- s - - v - x - - å - -

:::: #5 ::::::::::::::::::::::::::::::

| _Många saker och namn sorteras i
| alfabetisk ordning, till exempel
| böckerna på ett bibliotek och
| efternamnen i klasslistan. _Även
| orden och namnen i ordböcker,
| lexikon och register står skrivna
| i alfabetisk ordning.

| _Om alla namn börjar på samma
| bokstav sorterar man efter andra

#5

#3

| bokstaven i ordet: _Englund,

| _Eriksson.

| _Är första och andra bokstaven

| den samma sorterar man efter

| tredje bokstaven: _Eskil, _Ester.

#5. _Här ser du böckerna på ett

bibliotek. _Tyvärr har de hamnat

huller om buller. _Hjälp

bibliotekarien att ställa dem i

alfabetisk ordning efter

författarnas efternamn. _Skriv

rätt siffra vid rätt bok.

#1 _Ingelin _Angborn: _Gengångare

--- _Rick _Riordan/_Perey _Jackson:

_Född till hjälte

--- _Pär _Sahlin: _Leo och lögnerna

--- _Jacob _Wegelius: _Mördarens apa

--- _Mimmi _Schill: _Bardiens

beskyddare

--- _Jett _Kinney: _Det _Långa

_Loppet

--- _Johanna _Lindback: _Lite ihop

--- _Katarina _Kieri: _En annan

_Abbe

--- _Christina _Wahldén: _Fågelöns

hemlighet

#5

#5

#6. _Skriv länderna i alfabetisk
ordning.

a) _Kamerun, _Kazakstan, _Kanada,
_Kap _Verde

b) _Malaysia, _Mali, _Marocko,
_Maldiverna

_Vokaler och konsonanter

::

| _En lång vokal låter precis som i
| alfabetet. _Efter den följer en
| konsonant, exempelvis dag, sur.

| _En kort vokal låter inte som i
| alfabetet. _Efter den följer
| minst två konsonanter: dagg,
| surr.

| _Om man endast hör ett ljud efter
| den korta vokalen skriver man två
| konsonanter. _Det kallas
| dubbelteckning: katt, sill.

| _Tänk på att man skriver ck och
|
| inte kk efter kort vokal:
|
| tack, bock.

#1. _Läs texten och titta på de
markerade orden.

#2. _Markera orden som har lång
vokal med ett l efter ordet.

#3. _Markera orden som har kort
vokal med ett k efter orden.

_En ridtur

_I helgen var jag ute och (red) på
min (häst) _Gandalf. _Det var en
perfekt (dag.) _Solen (sken).

(_Himlen) var (blå). _Efter en

#8

#6

(stund) red jag in på en (smal
stig). _Den (ledde) till en skog med
(höga tallar). _Till slut kom vi
fram till en (brant backe.) _Gandalf
rusade upp för den. _I slutet av
backen snavade han på en (pinne)
eller om det var en (gren.) _Han
(föll) och kastade av mig. _Jag
hamnade som tur var i en (mjuk
buske.) _Gandalf hade också klarat
sig bra. _Jag (hoppade) upp i sadeln
och red hem till (stallet).

#4. _Vilket ord passar till

bildbeskrivningen? _Markera det
ord du tycker stämmer in.

a) _Ett huvud med en massa lockigt
hår.

bur -- burr

b) _Finns runt ett ägg.

skal -- skall

c) _Kan läggas på golv.

mata -- matta

d) _Fordon

bus -- buss

e) _Ingång som kan öppnas och stängas

dör -- dörr

f) _Barrträd

tal -- tall

#5. _Läs orden nedan. _Sortera in dem under a, b eller c.

sagt, dikt, lukt, flytt, bus, gas, buss, stopp, tur

a) _Lång vokal: --- --- ---

b) _Kort vokal + två lika

konsonanter: --- --- ---

c) _Kort vokal + två olika

konsonanter: --- --- ---

#7

#11

#6. _Välj rätt antal konsonanter.

_I parentesen står vilken

konsonant du ska välja. _Skriv

ordet.

a) (l) ku?e

b) (r) mo?a

c) (n) gra?e

d) (d) fö?e

e) (m) da?a

f) (t) grå?er

g) (b) klu?a

h) (n) bru?a

i) (n) fi?e

j) (p) ga?a

#12

#7

k) (s) vi?or

l) (g) hu?er

_Meningsbyggnad

:::~::~::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Meningar

:::~::~::::::::::::::::::::::::::::::::::::

| _En mening är en samling av ord
| som tillsammans bildar en hel
| tanke om något. _En mening kan
| vara två ord lång, till exempel:
| _Jag tänker. _Men den kan också
| vara mycket längre, till exempel:
| _Jag sitter i mitt rum och tänker
| på sommaren.
| _Det finns olika typer av
| meningar. _Meningen kan vara:

| ett påstående: _Jag skriver en
| berättelse.

| en fråga: _Tycker du om att
| skriva?

| en uppmaning: _Skriv, _Stina!

| ett utrop: _Vad bra du skriver!

| _En mening börjar alltid med stor
| bokstav och slutar med punkt,
| frågetecken eller utropstecken.

#1. _Läs texten.

#2. _Markera meningar som är
påståenden.

#3. _Skriv ett f efter meningar som
är frågor.

#8

#15

#4. _Skriv ett u efter de meningar
som är uppmaningar eller utrop.

_Jojjes höstlov

_På höstlovet går _Jojje en kurs
på biblioteket. _Det är en
skrivarkurs.

-- _Är kursen kul?

_Det är pappa som frågar.

-- _Den är jätterolig!

-- _Vad gör ni?

-- _Vi skriver berättelser och
noveller. _Och dikter! _Jag älskar
att skriva dikter.

_Pappa ler.

-- _Du måste skriva en dikt till
mig! _Det kan du väl göra?

-- _Jag lovar!

_Nästa dag skriver _Jojje en lång
och fin dikt om sin familj.

:::: #9 ::::::::::::::::::::::::::::::::::::::

#5. _Sätt ihop meningar genom att
välja ord från varje del av
meningsmaskinen (listan).

_Börja vid "_En-delen".

#1 _En

.....

#2 trött långsam spöklik

blixtsnabb matglad

.....

#3 artist snigel racerförare

kock gubbe

.....

#4 sjunger drömmer

hostar slem joggar kraschar

.....

#5 i _Globen. i ärtsoppan.

i jordgubbstårtan. i klassrummet.

i skogen.

#18

#9

_Exempel: _En blixtsnabb snigel
joggar i jordgubbstårtan.

_Välj två av dina meningar och
skriv dem.

#6. _Pröva att skriva olika
meningar.

a) _Skriv ett påstående om dig
själv.

b) _Skriv en uppmaning till ett
djur.

c) _Skriv en fråga till en kändis
som du tycker om.

d) _Skriv ett utrop du skulle använda om du gick på en fotbollsmatch.

:::: #10 ::::::::::::::::::::::::::::::

_Stora skiljetecken

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

| _Det finns tre stora skiljetecken
|
| punkt . frågetecken ? och
|
| utropstecken !. _Dessa används
| för att avsluta meningar och på
| så vis skilja meningar från
| varandra. _Med hjälp av stora
| skiljetecken blir en text lättare
| att läsa.

| _Meningar som är påståenden
| avslutas med punkt: _Köpenhamn är
| _Danmarks huvudstad.

| _Meningar som är frågor avslutas
|
| med frågetecken: _Vad heter
|
| _Danmarks huvudstad?
|
| _Meningar som är utrop eller
|
| uppmaningar avslutas med
|
| utropstecken: _Heja!

#1. _Stora skiljetecken används
man för att skilja på meningar.

_Läs texten och markera de stora
skiljetecknen.

_Påsklov i _Köpenhamn

_På påsklovet var jag, _Cia,

_Harry och _Sebastian på

träningssläger i _Köpenhamn.

#22

#10

_Vi tränade två gånger om dagen.
_Mellan träningarna gick vi på
_Ströget. _Sista dagen besökte vi
_Tivoli. _Gissa om det var kul? _Jag
och _Cia åkte _Demonen, _Gyllene
tornet och _Vertigo! _Harry och
_Sebastian ville hellre spela på
chokladhjul. _De vann två stora
chokladkartonger. _De har alltid
sådan tur! _När vi kom hem bjöd de
mig och _Cia på massor av choklad.
_Det var gott! _Jag undrar vart vi
ska åka på läger i sommar?

#2. _Hur många punkter (.) hittade du?

#3. _Hur många frågetecken (?) hittade du?

#4. _Hur många utropstecken (!) hittade du?

::: #11 :::::::::::::::::::::::::::::::

#5. _Skriv om frågorna till påståenden. _Kom ihåg att sätta ut punkt.

_Exempel: _Bjöd killarna _Cia på choklad?

_Killarna bjöd _Cia på choklad.

a) _Gick _Cia på _Tivoli när hon
var i _Köpenhamn?

b) _Spelade _Sebastian på
chokladhjulet?

c) _Gick _Harry på _Ströget och
handlade?

d) _Tränade jag hårt på
träninglägret?

#6. _Sätt ut rätt skiljetecken i
texten. _Sätt även ut stor
bokstav i början av meningarna.

på lägret tränade vi två gånger om dagen det var jättejobbigt första träningen simmade vi över #5 #000 meter har du simmat så långt någon gång jag var helt slut efteråt en förmiddag fick vi ledigt vi gick på ett museum det var kul och intressant jag köpte en souvenir i butiken sista träningen hade vi en tävling gissa vem som vann jag fick en påse godis som pris

_Små skiljetecken

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

| _Små skiljetecken kallas de
| skiljetecken som används inuti
| en mening. _Kommatecknet tillhör
| de små skiljetecknen.

| _Kommatecknet använder man bland
| annat för att underlätta
| läsningen: _Jag älskar glass,
| framför allt smakerna lakrits
| och dajm.

| _Kommatecknet används även vid
| uppräknningar: _Det var

| _Pernilla, _Yasmine, _Fred och

| jag som badade

| och vid inskjutna satser:

| _Min pappa, som heter _Gunnar,
| är #43 år gammal.

| _Kolon används bland annat före
| uppräknningar:

| _Jag tycker om flera djur:
| katter, gorillor och bältdjur.

#1. _En biosalong. _På den första
raden sitter _Lo, _Jack och _Ali.

_På andra raden _Elsa _Vidar _Bosse
och _Josef. _Tredje raden sitter

_Julia _Aron och på fjärde raden
_Sam _Nadja _Safa och _Hedda.

#2. _Skriv här nedanför vilka som
sitter på vilken rad. _Använd både
kolon och kommatecken.

_Rad #1: _Lo, _Jack och _Ali

_Rad ---

_Rad ---

_Rad ---

_Rad ---

:::: #13 ::::::::::::::::::::::::::::::

#3. _Sätt ut kommatecken för att
göra meningarna mer lättlästa.

-- _Ska vi skejta i parken

_Bettan?

é _På höstlovet ska jag åka till
mina kusiner som bor en bit
utanför _Malmö.

é _Filmen var en av de mest
spännande jag har sett men inte
lika bra som den första _Harry
_Potter-filmen.

#4. _I meningarna här nedan finns
en så kallad inskjuten sats. _Sätt
ut två kommatecken i varje mening
för att göra den tydligare.

é _I fredags när _Noa var på disko
tappade han sin mobiltelefon.

é _Miras hund som är en labrador
har fått valpar.

é _Jacks brorsa som är ett år
äldre än mig har börjat läsa
spanska.

é _Elsa vars favoritmat är pizza
och pasta ska åka till _Italien på
lovet.

#5. _Skriv en egen mening där du
använder dig av en inskjuten sats.

#6. _Sätt ut kommatecken och kolon
där det saknas.

_På jullovet var jag på bio med laget. _På min rad som var den andra raden satt _Elsa _Josef och _Bosse. _Filmen var rolig spännande och lite läskig. _Det här var det bästa med biobesöket filmen popcornen läsken och att jag fick sitta bredvid _Elsa! _Efteråt gick jag _Elsa _Sam och _Mira och fikade på _Anna-Gretas. _Jag åt en chokladboll ett wienerbröd och en syltkaka. _Tips till nästa gång _Ät inte så mycket _Vidar!

_Syfta rätt

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

| _Ord som syftar tillbaka på ett
| annat ord i en text kallas för
| en syftning: _Jag åt ett äpple.

| _Det var gott. _Ordet "_Det"
| syftar tillbaka på äpplet.

| _När du skriver får du se upp så
| att du syftar rätt annars finns
| det risk att det blir ett
| syftningsfel: _Jag fick ett
| äpple av en vän som jag åt upp.

| _Det bästa är att läsa sin text
| högt för sig själv.

#1. _Läs tidningsurklippen.

_Vad har blivit tokigt?

a) _Krockade med älg på motorcykel

b) _Två personer häktade för

mordförsök på restaurang.

c) _Jägare sköt hare med gevär på

hundra meter.

d) _Patienterna sköts av

vårdpersonalen

e) _Nyckel upphittad av en dam som

hängde i ett snöre

f) _Smycke upphittat, återfås mot

beskrivning av _Åke.

#2. _Välj två av urklippen och skriv om dem så att de syftar rätt.

::: #15 ::::::::::::::::::::::::::::::

#3. _Välj rätt mening genom att markera den som syftar fel.

#1

a) _De tog på sig sina vantar och mössor.

b) _De tog på sig deras vantar och mössor.

#2

a) _Han åt upp sin mat.

b) _Han åt upp hans mat.

#15

#35

#3

a) _I förra veckan läste jag en bok av _Johanna _Lindbäck, som heter _Jan _Svensson.

b) _I förra veckan läste jag boken _Jan _Svensson av _Johanna _Lindbäck.

#4

a) _Patient söker för fästingbett i huvudet. _Det borttages med pincett.

b) _Patient söker för fästingbett i huvudet. _Fästingen borttages med pincett.

#36

#15

#4. _Felaktiga skyltar. _Skriv om skyltarnas texter så att de syftar rätt.

a) _Låt inte hundar och katter kissa på blomplantorna. _Då dör dom!

b) _Soptunnan är avsedd endast för badgäster. _Ej hushållssopor.

c) _Förskolan stängd i dag på grund av magsjuka löss.

d) _Vi klär midsommarstången med barn från musikskolan.

_Dialog

:::~::~::::::::::::::::::::::::::::::::::::

| _När två eller fler personer
| talar kallas det för dialog och
| att man säger repliker. _När man
| skriver dialoger och repliker i
| en text använder man så kallade
| talstreck eller citattecken.

| _Det står först nedan.

| -- _Jag vill bada.

| "_Jag vill bada."

| _Vill man tala om vem det är som
| talar finns det två olika sätt:

| _Kolon före vem som säger något:

| _Lovisa sa:

| -- _Jag vill bada.

| "_Jag vill bada."

| _Kommatecken efter vem som säger
| något:

| -- _Jag vill bada, sa _Lovisa.

| "_Jag vill bada", sa _Lovisa.

| _Är repliken en fråga eller ett
| utrop skrivs ordet efter repliken
| med liten bokstav.

| -- _Ska du bada? frågade mamma.

| "_Ska du bada?" frågade mamma.

| _I en dialog använder man så
| kallade sägeverb för att beskriva

| hur personen säger repliken.
|
| -- _Ska vi gå till badhuset?
|
| frågade mamma.
|
| "_Ja, det gör vi!" utbrast
|
| _Lovisa.

#1. _Titta på bilden/

läs bildbeskrivningen.

_Vad säger personerna till
varandra? _Skriv en dialog.

_Använd talstreck/citattecken
och olika sägeverb.

=== _Bildbeskrivning =====

_En slalombacke.

_Två skidåkare, en tjej och en kille, är på väg uppför en skidbacke. _Då tappar tjejen taget runt t-liften som de åker med.

_Hon faller ner i en snödriva!

=====

::: #17 :::::::::::::::::::::::::::::::

#2. _Fyll i talstreck/citattecken, skiljetecken och sägeverb.

_Exempel: _Vad gjorde du på påsklovet? frågade _Fabian.

a) _Jag var på scoutläger ---

_Olivia

b) _Vad gjorde ni --- _Fabian

c) _En natt sov vi under bar

himmel --- _Olivia

d) _Bar himmel --- _Fabian _Vad

betyder det

e) _Att man sover utomhus, utan

tak över huvudet --- _Olivia

f) _Det låter verkligen spännande

--- _Fabian

#3. _Skriv om meningarna till repliker. _Du väljer själv om du vill använda talstreck eller citattecken. _Glöm inte att använda dig av sägeverb.

a) _Mamma klagar över den långa kön till färjan.

b) _John svarar att han längtar till kompisarna på ön.

c) _Mamma svarar att den som väntar på något gott väntar aldrig för länge.

d) _Mamma skrattar och ropar skepp ohoj till männen på färjan.

e) _John säger till mamma att
sluta eftersom hon är så pinsam.

_Stavning

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Ng-ljudet

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

| _Ng-ljudet kan stavas på tre
|
| olika sätt: ng, g eller n.

| _Ng-ljudet stavas oftast med ng:
|
| tung, lång, hungrig.

| _Ng-ljudet kan också stavas med
|
| g framför n: regn, signal, stygn.

| _Ng-ljudet kan också stavas med
|
| n framför k: klunk, blinka,
|
| rynka.

_Ng-ljudet kan stavas antingen med
ng, g eller n.

#1. _Läs texten om _Stavby.

_Markera alla ord med ng-ljud.

_Sommar i _Stavby

_Stavby är en riktig sommarstad.

_Här kan man njuta av långa lata
dagar i solen. _Många som kommer
till _Stavby väljer att bo på
campingen. _Ängen nere vid havet
fylls då av husvagnar och tält.

_Turisterna har mycket att välja
på i _Stavby. _De kan gå till
bassängen och träna dykning och

snorkling eller gå på loppmarknad
och köpa begagnade prylar. _De kan
agna mask och fiska från bryggan
eller bara sitta på en bänk och ta
det lugnt och vinka till båtarna och
låta tankarna fara som de vill.

#2. _Hur många ord med varje
stavning hittade du? _Skriv nedan.

ng (#7 ord) ---

g (#4) ---

n (#3) ---

#3. _Stavas ordet med ng, g eller
n? _Skriv orden rätt nedan.

a) ski?ka

b) lu?n

c) bli?ka

d) tä?ka

e) få?a

f) lö?n

g) si?nal

h) svä?a

i) balko?

j) ty?d

k) stä?ka

l) sti?ka

#4. _Lös rebusarna.

a) pl + anka ---

b) sl + (säng - s) + (gurka - rka)

+ (peng - pe) + a ---

c) m + (vagn - v) + (get - g) ---

_N-ljudet

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

| _Efter kort vokal ska det ofta
|
| vara två konsonanter: sann,
|
| brunn, tunn.

| _Men ibland dubbeltecknas inte
|
| n-ljudet fast vokalen före är
|
| kort: din, men, vän, hen.

| _Före bokstäverna d och t skriver
|
| man bara ett n: sant, kunde.

_N-ljudet kan antingen stavas med n eller nn efter kort vokal.

#1. _Läs texten _Festival i _Stavby och markera alla ord där n-ljud kommer efter kort vokal. (_De tre första orden är redan markerade med parenteser.)

_Festival i _Stavby

_Varje sommar hålls (en) festival i _Stavby till (minne) av _Hanna (_Kvant). _Den pågår en helg i juli. _På torget kan man köpa hemgjorda armband, brända mandlar och annat skoj.

#20

#51

_I de smala gränderna rör sig
grannar och turister. _Tivolit med
sin _Virvelvind och sitt _Spöktåg
lockar de allra yngsta. _På
chokladhjulet vinner man varje gång.
_Sen spelar kända rockband och
artister låtar på _Stavby strand.

#2. _Fyll i de ord du markerade i
texten på rätt plats nedan. _Om
ett ord återkommer flera gånger
behöver du bara skriva det en
gång.

#1 _Småord (#4 ord) med ett n:

en, ---

#2 _Ord (#8) med n-ljud som följs

av -d eller -t: _Kvant, ---

#3 _Ord (#4) där n-ljudet

dubbeltecknas med nn: minne, ---

::: #21 ::::::::::::::::::::::::::::::

#3. _Rimma på orden. _Kom på så

många rimord du kan till småorden

här nedan och skriv dem vid rätt

rimord.

a) min ---

b) den ---

c) kan ---

#21

#53

#4. _Skriv rätt ord med rätt

antal n.

a) _Hanna _Kvant åt alltid

--- (tu?t) bröd till frukost.

b) _Skeppskocken på _Tindrali var

mästare på att steka --- (tu?a)

pannkakor.

c) _Om du ska segla jorden runt

måste du --- (ku?a) navigera.

d) _Hanna --- (ku?de) sitta en hel

dag och njuta av horisonten.

e) _Hanna förde --- (noggra?a)

anteckningar om alla platser hon

besökte.

#54

#21

f) _Besättningen på _Tindrali
skötte sina sysslor
--- (noggra?t).

_M-ljudet

::: ::::::::::::::::::::::::::::::

| _M-ljudet dubbeltecknas oftast
| mellan två vokaler: summa.

| _M-ljudet dubbeltecknas inte i
| slutet av ett ord: hem.

| _Undantag: lamm, damm, ramm.

| _M-ljudet dubbeltecknas inte
| före en annan konsonant: somrar.

| _M-ljudet dubbeltecknas inte
| framför bokstäverna d och t:
| berömde, berömt.

| _Ord som slutar på -dom behåller
|
| sitt enda m när de böjs:
|
| ungdom, ungdomen.

_M-ljudet i ett ord kan antingen
stavas med m eller mm.

#1. _Läs texten om finalen och
markera alla ord med m-ljud.

_Finalen

_I somras spelade _Emmys lag en
fotbollscup på _Stavbydamms __IP.

_De spelade fem omgångar och gick
till final. _Det andra laget var

_Simmarby __FF.

_Finalen började inte bra. _Redan

#22

#57

efter en kvart stod det #2--#0.

_Vi kommer aldrig att komma ikapp,
tänkte _Emmy för sig själv.

-- _Kom igen, ropade tränaren.

_Satsa framåt! _Samarbeta!

_Nandita blev fri och gjorde
#1--#1. _Sedan blev _Emmy fälld
innanför straffområdet och domaren
dömde straff. _Emmy tog sats och
drämde till. _Bollen satt i krysset!

_Det var som en dröm! _I slutet
avgjorde _Stavby finalen på hörna.

_Nästa sommar hoppas _Emmy att de
kan försvara sin vinst.

#58

#22

#2. _Hur många ord med varje

stavning hittade du? _Skriv orden
nedan.

a) m ---

b) mm ---

:::: #23 ::::::::::::::::::::::::::::::

#3. _Hur många m ska det vara i
orden? _Skriv orden nedan.

a) he?

b) hi?el

c) du?

d) ga?al

e) ungdo?

f) he?a

#23

#59

g) hi?len

h) du?a

i) ga?la

#4. _Välj minst två av orden och skriv en mening där orden finns med.

#5. _Hjälp _Emmy att skriva om sina meningar från nutid (presens) till dåtid (preteritum).

_Exempel:

_Jag drömmer om att vinna fotbolls-__VM.

_Jag (drömde) om att vinna fotbolls-__VM.

#60

#23

a) _Jag glömmer ofta saker på
träningen.

_Jag --- ofta saker på träningen.

b) _Jag tömmer fotbollsskorna på
grus.

_Jag --- ofta saker på träningen.

c) _Jag skrämmer mina lagkamrater
med läskiga spökhistorier.

_Jag --- mina lagkamrater med
läskiga spökhistorier.

_J-ljudet

:::~::~::::::::::::::::::::::::::::::::::::

| _J-ljudet stavas oftast med
|
| j eller g.

| _J-ljudet stavas med j framför
|
| vokalerna a o u å: jag, jord,
|
| jul, snåljåp.

| _J-ljudet stavas med g framför
|
| vokalerna e i y ä ö: genast,
|
| gick, gym, gärna, gös.

| _Undantag från denna regel är
|
| bland annat orden: jätte, jeans,
|
| järv, jäst.

| _J-ljudet kan också stavas med
|
| dj, gj, hj och lj: djungel,
|
| gjorde, hjälte, ljud.

_Det finns sex olika sätt att stava
j-ljudet på: j, g, dj, gj, hj eller
lj.

#1. _Läs texten om _Janna &
_Hjalmar markera alla ord med
j-ljud.

_Janna & _Hjalmar

_I _Stavby finns en affär som
säljer gamla prylar. _Affären heter
_Janna & _Hjalmar och ligger precis
vid torget. _I butiken kan du hitta

#24

#63

allt mellan himmel och jord. _Det är en djungel av saker.

_Här finns rostiga gevär och uppstoppade gäddor. _Här finns tavlor med rådjur som står i vilt växande ljung. _Här finns en trampbil som bara har tre hjul och en gitarr utan strängar. _Här finns meterlånga linjaler, gjutjärns-pannor, hjorthorn och ett hjärta av guld.

_Letar man ordentligt kan man hitta ett gökur från _Norge och seglet till en optimistjolle.

_På hyllorna står figurer i gips.

_En föreställer en gycklare som jonglerar, en annan en vig gymnast och en tredje ett odjur som slåss mot en jätte.

#2. _Hur många ord med varje stavning hittade du? _Skriv nedan.

j ---

g ---

dj ---

gj ---

hj ---

lj ---

#3. _Skriv j eller g där det
fattas.

- a) -uni
- b) -issa
- c) -enast
- d) -uli
- e) re-ering
- f) hel-
- g) -eting
- h) ka-al
- i) sor-
- j) -ultomte
- k) -ädda

l) -ätte

m) -ick

n) -aguar

o) -obba

#4. _Välj minst två av orden och skriv en mening där orden finns med.

#5. _I ordgömmen finns nio ord med
j-ljud som stavas med dj, gj, hj
eller lj. _Markera dem.

_Vågrätt:

rad #1 hjaänljus

rad #2 jgjordeih

rad #3 ägpdoctgj

rad #4 ruljugajä

rad #5 thjuloppl

rad #6 amörvmaåp

rad #7 oshjässax

rad #8 bdjungelq

_Lodrätt:

rad #1 hjärtaob

rad #2 jgguhmsd

rad #3 ajpljöhj

rad #4 äodjurju

rad #5 nroulvän

rad #6 lgcgomsg

rad #7 jetapase

rad #8 uigjpäal

rad #9 shjälpxq

#6. _Skriv in orden från ordgömmen

nedan.

dj (#2 ord) ---

gj (#1) ---

hj (#4) ---

lj (#2) ---

#70

#25

_Michaela _Eriksson

_Pär _Sahlin

_Språklära

_Klara svenskan åk #5

_Elevbok

_Överförd från fjärde upplagan

utgiven av _Natur & _Kultur,

_Stockholm #2016 med __ISBN

#978-#91-#27-#44389-#1

_Specialpedagogiska skolmyndigheten

#2021

_Volym två av tre

_Till punktskriftsläsaren

::

_De flesta uppgifter är numrerade.

_Det finns bildbeskrivningar till de bilder som behövs för att du ska kunna lösa dina uppgifter.

_I ordflätorna har det sökta ordets antal bokstäver skrivits inom parentes. _Men ibland är även en bokstav i det sökta ordet markerad med parentes (-). _De markerade bokstäverna bildar ett ord.

_I uppgifter där de seende eleverna "drar streck" mellan ett

ord och exv. ordets förklaring har uppgifterna omarbetats så att du istället parar ihop och skriver ordets förklaring eller numrering.

_Utlämnade bokstäver för olika ljud har markerats med ett frågetecken.

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~àspsm.se

_Ii

_Innehåll volym två	
::	
_Siffran inom parentes hänvisar till	
svartskriftsbokens sidor.	
_Till punktskriftsläsaren	_I
_Tj-ljudet (#26)	#71
_Sj-ljudet (#28)	#77
_Ä-ljudet (#30)	#88
_Ordkunskap (#32)	#95
_Vad betyder ordet? (#32)	#95
_Lånord (#34)	#102
_Sammansatta och särskrivna	
ord (#36)	#109
_Liknelser (#38)	#116
	_Iii

_Homonymer, homofoner och

homografer (#40) #124

_Ordklasser (#42) #131

_Substantiv (#42) #131

_Verb (#44) #137

_Iv

_Tj-ljudet

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

| _Tj-ljudet stavas oftast med
| tj eller k.

| _Tj-ljudet stavas oftast med
| tj framför vokalerna a o u å:
| tjatig, tjock, tjur, _Tjåberget.

| _Tj-ljudet stavas oftast med
| k framför vokalerna e i y ä ö:
| kedja, kikare, kyss, känsla, kök.

| _Tj-ljudet kan också stavas med
| kj eller ch: kjol, chans.

_Tj-ljudet kan stavas med tj, k, kj
eller ch.

#1. _Markera alla ord med tj-ljud i
texten.

_Kjells inköpslista

#1/#2 kilo köttfärs

#2 burkar kikärtor

#2 chilifrukt (de starkaste!)

ett paket kycklingbuljong

#1 flaska kinesisk soja

#300 gram tjocka grillade revben

#2 stycken kökshanddukar

#1/#2 tjog ägg

#72

#26

#1 paket kärleksmums (tjugo stycken)

#1 påse chip

_Glöm inte! _Gratis

kylskåpsmagneter om man köper varor för minst #500 kronor.

#2. _Hur många ord med varje stavning hittade du? _Skriv ditt svar nedan.

a) tj ---

b) k ---

c) kj ---

d) ch ---

#3. _Fyll i rätt ord i ordflätan.

_Du får det sökta ordets antal bokstäver inom parentes. _I varje ord är det dessutom en bokstav markerad med (-). _Dessa bokstäver bildar ett lodrätt ord.

#1. _Rum för matlagning (-) - -
(#3)

#2. _Kalvens pappa - (-) - - (#4)

#3. _Ämne i skolan - (-) - - (#4)

#4. _Ett klädesplagg - - - (-)
(#4)

#5. _Het frukt - - - (-) - (#5)

#4. _Skriv en mening med ordet som du fått markerat med (-) i uppgift #3.

::: #27 ::::::::::::::::::::::::::::::::::::::

#5. _Välj rätt tj-ljud och skriv in ordet nedan.

a) _Kjell är --- (?irurg) på _Stavby sjukhus.

b) _Han är också fågelskådare.

_På helgerna tittar han på --- (?ädrar) i sin --- (?ikare).

c) _Kerstin är vegetarian och äter inte --- (nöt?ött) eller --- (?yckling).

d) _Men hon älskar --- (?inesiska)

vårrullar och star --- (?ilisås).

#6. _Hur stavas orden? _Skriv hela
orden vid rätt ljud nedan.

?uv, ?ärlek, ?ej, ?äke, ?ol, ?öra,

?edja, ket?up, ?yss, ?ylig, ?usig,

?ips, ?afsa, ?ärna, ?ur

tj (#5 ord) ---

k (#7) ---

kj (#1) ---

ch (#2) ---

_Sj-ljudet

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

| _Sj-ljudet stavas oftast med
| sj eller sk.

| _Sj-ljudet stavas med sj framför
| de hårda vokalerna a o u å:
| sjal, sjok, sjuk, sjå.

| _Sj-ljudet stavas med sk framför
| de mjuka vokalerna e i y ä ö:
| skev, skina, sky, skär, skötsel.

| _Sj-ljudet kan också stavas med
| skj, stj, sh, sch, ch och g:
| skjorta, stjärna, show, schema,
| choklad, geni.

_Sj-ljudet stavas oftast med sj
eller sk, men ibland med skj och
stj. _Det kan också stavas med sh,
sch, ch och g.

#1. _Läs bildbeskrivningen. _Kolla
sedan ordbeskrivningarna nedan.

_Här gömmer sig ord som stavas med
sj-ljud. _Para ihop de numrerade
orden med rätt beskrivning. _Skriv
ordens siffror framför rätt
beskrivning.

=== _Bildbeskrivning =====

_En randig katt promenerar utanför ett skyltfönster där det hänger en skylt med texten: _Kläder och _Kuriosa.

_Katten ser följande, sett från vänster:

_En man med mustasch klädd i brun skinnjacka, skjorta, skärp, byxor och stövlar. _Han står bakom ett gammalt symaskinsbord med en svart symaskin. _Vid sidan av bordet står ett par skidor och vid mannens fötter finns en

hjärtformad ask med choklad. _I
skyltfönstrets tak hänger flera
stjärnor och grammofonskivor.

_Mitt i skyltfönstret ser katten
en sjöjungfru med svart, långt hår
som hon håller på att kamma. _I
håret finns ett diadem. _Runt
halsen har hon en sjal/halsduk.

_Hennes stjärt är grön och
stjärtfenan guldfärgad. _Bredvid
henne står en kille klädd i shorts
och röd tröja med nummer #17, en
etta och en sju. _På golvet står
en schackbräda och några

schackpjäser.

_Längst till höger i
skyltfönstret ser man en giraff
och en schäfer med tungan hängande
utanför munnen. _På golvet en
sköldpadda och ett ställ med en
uppslagen bok. _Här ser man även
ett stativ med en stjärnkikare och
en tavla med ett skepp som seglar
på en sjö med höga vågor.

=====

_Sj-ord:

#1. giraff

#2. schäfer

#3. stjärna

#4. schack

#5. shorts

#6. stjärnkikare

#7. skjorta

#8. stjärt

#9. mustasch

#10. choklad

_Ordbeskrivningar:

- lyser på natthimlen
- skäggväxt på överläppen
- herrblus
- ett sorts godis
- en sådan har sjöjungfrun
- ett spel
- kortbyxor
- djur med lång hals
- hund
- litet teleskop

#2. _Läs igenom bildbeskrivningen
och leta efter ord som börjar på
sk eller sj. _Skriv sedan några av
de ord du hittar nedan.

a) _Ord med sk (#4 ord): ---

b) _Ord med sj (#4): ---

::: #29 :::::::::::::::::::::::::::::::

#3. _Fyll i sj, sk, skj eller stj
där det fattas.

-uta

-älk

-ärnhimmel

-ärm

kan-e

#84

#29

-åpig

-änka

-illnad

-yfall

-utsa

-äla

-ärgård

#4. _Välj minst två av orden och skriv en mening där orden finns med.

#5. _I ordflätan finns åtta ord med sj-ljud som stavas med sh, sch, ch och g. _Välj mellan orden nedan.

_Du får det sökta ordets antal bokstäver inom parentes. _I varje ord är en bokstav markerad med (-). _Dessa sju bokstäver bildar ett lodrätt ord.

lunch, shorts, geni, schäfer,
schema, dusch, chaufför

#1. _Mycket smart (-) - - - (#4)

#2. _Kalender för skolveckan

- - - (-) - - (#6)

#3. _Äter man klockan #12

- - (-) - - (#5)

#4. _En hundras - - - - - (-) -

(#7)

#5. _Kortbyxor - - - (-) - - (#6)

#6. _Arbetar med att köra fordon

- - - - - (-) - (#8)

#7. _Tar man en för att bli ren

- - (-) - - (#5)

#6. _Vilket ord bildar de markerade bokstäverna i uppgiften ovan?

#7. _Hurdan är en sådan person?

_Ä-ljudet

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

| _Ä-ljudet stavas antingen med e
|
| eller ä: fest, räcka, regn, lämna
|
| _Siffror med ä-ljud stavas med
|
| e: elva, femton, trettio.
|
| _Låneord är ord som det svenska
|
| språket lånat från andra språk.
|
| _I dessa ord stavas ä-ljudet med
|
| e: kuvert, konsert, hotell.
|
| _Ä-ljudet stavas med ä då de har
|
| släktord som innehåller ett a:
|
| makt -- mäktig, tanke -- tänka,
|
| vass -- vässa.

_Ä-ljudet kan antingen stavas med e
eller ä.

#1. _Läs texten och markera ord med
ä-ljud.

_Kände _Lennart

_Märta ska skriva ett reportage
för skoltidningen. _Det ska handla
om kända personer i _Stavby. _Därför
hälsar hon på hemma hos _Lennart.

-- _Är det sant att du knäckte mer
än femhundra nötter på _Stavbys
julfest?

-- _Jajamän, svarar _Lennart.

_Sedan klättrade jag upp för

#30

#89

_Stavbyberget endast klädd i
badbyxor och hjälm.

-- _Stämmer det att du kan skala
ett äpple på under fem sekunder?

-- _Nej, nej, säger _Lennart. _Du
tänker på mina tvillingar _Ben och
_Jen. _De är ena hejare på att skala
färska äpplen. _Men jag kan berätta
om när jag jagade älg utan gevär och
mötte en talande räv.

_Märta antecknar noga allt som
_Lennart berättar. _På kvällen har
hon skrivit klart sin text och
mejlar den till redaktören för

skoltidningen.

-- _Vilken tur att det gick så lekande lätt, säger _Märta. _Nu kan jag ta ledigt hela helgen!

#2. _Välj fem ord i texten där

ä-ljudet stavas med ä och fem ord som stavas med e. _Skriv dem nedan.

a) ä-ord: ---

b) e-ord: ---

#3. _Skriv en mening. _Använd minst två av orden här ovanför.

_En räv säger: _Hej på dig!

#4. _Skriv rätt ord i rätt mening
här nedan. _Välj mellan orden
skrivna inom parentes.

a) _Jag ska bo hos min mamma denna
(vecka/väcka) ---.

b) _Glöm inte att (vecka/väcka)
--- mig tidigt i morgon bitti.

c) _Kniven har en vass (egg/ägg)
---.

d) _Till frukost brukar jag koka
(egg/ägg) ---.

e) _Sagan handlade om en
(elva/älva) ---.

f) _Jag fyller (elva/älva) ----.

g) _Du är min (ända/enda) --- vän.

h) _Jag ska gå (ända/enda) ---

bort till skogsbrynet.

#5. _Ska det stå e eller ä i

stället för frågetecknet? _Skriv

sedan hela ordet.

a) ber?tta

b) v?rklig

c) d?n

d) l?sk

e) h?nn?

f) r?st?n

g) m?llan

h) s?xtiof?m

i) h?lg

j) pr?ssa

k) h?n

l) p?rf?kt

m) b?ttre

n) s?llan

_Ordkunskap

::

_Vad betyder ordet?

::

| _Strategier för att ta reda på
|
| vad ett ord betyder:

| _Läsa meningen i sitt sammanhang

| _Vad handlar texten om? _Vad är
| det för typ av text? _Förklarar
| ordet i texten?

| _Fundera över andra ord som
| liknar ordet

| _Finns det andra ord som du
| känner till som liknar ordet?

| _Kan du utifrån det förklara
|
| ordet?

| _Slå upp ordet i en ordbok

| _Fråga en kamrat eller en vuxen

#1. _Läs texten och förklara de
markerade orden.

_Havets resursen

_Över världen är många människor
beroende av havets (resurser) för
att få mat och arbete. _En viktig
resurs är fisket. _I vissa områden
är fisket (småskaligt) medan det i
andra områden har utvecklats till en
hel (industri). _I en del områden

#96

#32

fångas det mer fisk än det föds.

_Detta (överfiske) har lett till att vissa arter har försvunnit.

_En annan resurs är havssaltet. _I dag (utvinner) man saltet genom att leda in vattnet i grunda bassänger, så kallade (saliner). _När solen värmer (avdunstar) vattnet. _Kvar blir då saltet.

_En tredje resurs från havet som människan inte har utnyttjat så mycket är vågkraften. _Att bygga vågkraftverk och omvandla vågornas rörelse till energi är ett

miljövänligt alternativ.

- a) resurser
- b) småskaligt
- c) industri
- d) överfiske
- e) utvinner
- f) saliner
- g) avdunstar

::: #33 ::::::::::::::::::::::::::::::::::::::

#2. _Hur tog du reda på vad orden
betydde?

#3. _Vad betyder de markerade orden
i texten? _Använd strategierna som
du har lärt dig.

dagordning

rösta

förslag

majoriteten

minoritet

_På klassmötet följde vi en
(dagordning) som _Olles pappa hade
förberett.

_Bland annat skulle vi (rösta) om
vart vi skulle åka på klassresa.

_Vi valde mellan två olika

(förslag), åka till djurparken eller kanothajk.

(_Majoriteten) av klassen tyckte att vi skulle åka till djurparken.

_De som ville paddla kanot och tälta var i (minoritet).

_Vi beslutade att vi skulle åka till djurparken.

_Jennas mamma, som var ordförande, avslutade mötet.

#4. _Välj rätt ord i meningarna.

_Det blåste en kraftig

(orkan/ocean/organ) --- över

havet.

_I _Sverige har vi

(deklaration/demokrati/diktatur/)

---, vilket betyder att folket

styr.

_Vid klassmötet skrev vi ett

(partitur/protokoll/pigment) ---.

_Lånord

::: ::::::::::::::::::::::::::::::::::::::

| _Lånord är ord som vi har lånat
| in från andra språk. _Under
| historiens gång har vi lånat in
| ord olika mycket från olika
| språk. _Under medeltiden lånade
| vi många ord från grekiskan,
| latinet och tyskan och under
| #1700-talet lånade vi in ord från
| franskan. _På senare år har vi
| lånat många ord från engelskan
| men också från andra språk som
| arabiska och turkiska.

#1. _Här nedan har du #19 låneord.

_Läs igenom dem. _Om det är något ord som du är osäker på kan du slå upp det i en ordbok.

#1. jeans (engelska)

#2. croissant (franska)

#3. mikrofon (grekiska)

#4. café (spanska)

#5. spaghetti (italienska)

#6. taxi (franska)

#7. jycke (romani)

#8. piano (italienska)

#9. pjäxa (finska)

#10. kiosk (turkiska)

- #11. balkong (persiska)
- #12. pyjamas (persiska)
- #13. sushi (japanska)
- #14. selfie (engelska)
- #15. skomakare (tyska)
- #16. restaurang (franska)
- #17. scen (franska)
- #18. kaffe (arabiska)
- #19. gitarr (arabiska)

=== _Bildbeskrivning =====

_En stadsbild. _På en scen spelar
"_The _Flip _Flops". _Bandet
består av en trummis, en kille som
spelar gitarr och en tredje kille
som spelar piano samt en sångerska
som håller i en mikrofon.

_Två killar tar en selfie. _Den
ena killen är klädd i jeans. _En
jycke springer framför scenen.

_Runt scenen ligger det olika
byggnader. _På ett café sitter två
män och dricker kaffe och äter
croissant. _En taxi åker förbi

utanför cafét. _På "_Den gyllne gaffeln", en restaurang, äter en man sushi medan hans kompis äter spaghetti. _I affären "_Sport life" kan du till exempel köpa pjäxor.

_På en balkong står en man i pyjamas med hjärtan och håller i en mugg med varmt kaffe.

_I en kiosk säljer man varm korv. _Utanför skomakarens affär hänger en skylt med en stövel.

=====

#2. _Välj fyra av lånorden i uppgift #1 och skriv en mening där alla orden kommer med.

#3. _I de flesta svenska ord stavas s-ljudet med s, men i vissa lånord stavas s-ljudet med c, sc, z, zz, t och ps. _Välj bland låneorden nedan och skriv dem i rätt mening. recept, cirkus, cykel, scen, mazarin, medicin, patient, cello

#1. _Läkaren skrev ut ett --- (a) till sin --- (b).

#2. _Det var en --- mot

irriterande hosta.

#3. _På en --- (a) satt en artist

och spelade --- (b).

#4. _I parken hade en --- slagit

upp sitt tält.

#5. _Hannes parkerade sin ---

bredvid skolan.

#6. _I skolans café köpte han en

--- och en läsk.

_En flicka säger: _Konstigt att det

heter lånord! _Vi tänker väl inte

lämna tillbaka dem?

_ Sammansatta och särskrivna ord

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

| _I det svenska språket kan vi
|
| bilda nya ord genom att sätta
|
| samman två eller flera ord till
|
| ett nytt:

| höghus = hög + hus

| _Ibland behöver man ändra i det
|
| första ordet för att det ska
|
| bli rätt:

| skog + brand = skogsbrand

| kyrka + gård = kyrkogård

| gata + musikanter = gatamusikanter

| sova + säck = sovsäck

| _Att inte skriva ihop de
| sammansatta orden är ett vanligt
| fel och kallas för en
| särskrivning. _Man bör undvika
| detta eftersom det finns risk att
| läsaren missuppfattar textens
| innehåll: _Fråga gärna vår
| kassa personal.

#1. _Läs texten och markera de
sammansatta orden.

_Columbus

_Kryddöarna är en ögrupp som ligger öster om _Indien. _På #1400-talet var kryddorna från dessa öar en viktig handelsvara för européerna. _Handelsvägarna genom _Asien var ofta farliga och tog lång tid. _Därför försökte européerna finna sjövägen till _Indien.

_Köpmannen _Christofer _Columbus fick pengar av det spanska kungaparet för sin upptäcktsresa.

_Med sina tre skepp och sina sjömän gav han sig av västerut. _Efter två #36 #111

månaders segling gick _Columbus
iland på en ö i det som i dag är
_Mellanamerika. _Columbus trodde
själv att han funnit _Indien och
kallade därför urinvånarna för
indianer.

_Christofer _Columbus stiger
ombord på skeppet i den spanska
hamnen _Palos, den #3 augusti #1492.
(_Målning av _Ricardo _Balaca,
#1892.)

#2. _Välj fyra av de sammansatta

orden som du hittade i texten och skriv vilka ord de består av.

_Exempel: _Kryddöarna = krydda + ö

::: #37 ::::::::::::::::::::::::::::::::::::::

#3. _Vilka sammansatta ord kan du

skapa av dessa ord? _Du får sätta

samman dem hur du vill. _Ibland

kanske du måste ändra i det första

ordet så att det nya ordet blir

rätt.

bro, stad, hem, nyckel, dörr,

vatten, glass, pelare, båt, hus,

torn

#37

#113

_Fanns det något sammansatt ord som blev ett "nytt ord".

_Välj ett av dina nyskapade ord och hitta på en förklaring till ordet.

#4. _Vilka särskrivningar kan du hitta i meningarna? _Skriv de särskrivna orden rätt efter meningarna.

a) _När _Gustav _Vasa blev kung tog medel tiden slut i _Sverige.

b) _I de medeltida städerna bodde hantverkare som sko makare, skräddare och tunnbindare.

c) _Kring den medeltida staden

_Visby gick en ring mur som
skyddade den från fiender.

d) _Den heliga _Birgitta gjorde
en lång pilgrims färd till

_Jerusalem.

#5. _Läs annonserna och markera
eller skriv de tokiga
särskrivningarna.

#1 _Snabb mat från #69 kronor

#2 _Mellan mjölk #9 kronor/l

#3 _Snor billiga näsdukar

#15 kronor/paket

#4 _Fryst kyckling lever #59 kr/kg

#38

#115

_Hej dagboken!

_Det är jag igen, _Minna. _Jag tänkte berätta om mina två bästa vänner. _De heter _Jenny och

_Mahmoud. _Jenny och jag har känt varandra sedan vi gick i förskolan.

_Då var hon alltid tyst som en mus.

_Det är hon inte längre. _Nu pratar hon hela tiden. _Orden väller ur

henne som en vårflod. _Jenny hatar att ha tråkigt. _Hon vill att det

ska hända saker hela tiden. _När hon hittar på något far hon fram som ett

yrväder. _Hon är omöjlig att stoppa.

#38

#117

_Annat är det med _Mahmoud. _Han är lugn som en filbunke och alltid på gott humör. _Men om du retar honom blir han arg som ett bi.

#2. _Välj en av liknelserna och skriv en egen mening där liknelsen finns med.

#3. _Para ihop liknelsernas

början (#1--#8) och slut (a--h).

#1. dum som ---

#2. fattig som ---

#3. flitig som ---

#4. hal som ---

#5. listig som ---

#6. snabb som ---

#7. glad som ---

#8. fri som ---

a) en kyrkråtta

b) en myra

c) en lärka

d) en ål

e) en räv

f) en vessla

g) en gås

h) en fågel

#4. _Välj en av liknelserna och skriv en mening där liknelsen finns med.

#5. _Fyll i rätt ord i ordflätan.

_Välj mellan orden nedan. _Du får det sökta ordets antal bokstäver inom parentes. _I varje ord är en bokstav markerad med (-). _Dessa åtta bokstäver bildar ett lodrätt ord.

nötkärna, oxe, klok, räls, stolt, modig, lydig, vessla

#1 ... som en hund. (-) - - - -

(#5)

#2 ... som ett lejon - - - (-) -

(#5)

#39

#121

#3 ... som en uggla. - - - (-)

(#4)

#4 frisk som en ...

- - - - - (-) - (#8)

#5 snabb som en ... - (-) - - - -

(#6)

#6 gå som på ... - - (-) - (#4)

#7 ... som en tupp (-) - - - -

(#5)

#8 stark som en ... - - (-) (#3)

#6. _ Vilket ord bildar de markerade bokstäverna i uppgiften ovan?

#7. _Hitta på egna liknelser.

a) _Du är --- som ---

b) _Jag är --- som ---

c) _Vi är --- som ---

d) _Hon är --- som ---

e) _Han är --- som ---

#1. _I texten nedan finns det ord som är homonymer med varandra. _De är ord som stavas och uttalas på samma sätt men som betyder olika saker. _Markera homonymerna.

_Försök att hitta alla fyra paren.

_Radionyheterna

"_Här är dagens nyheter. _Utanför

_Gotlands kust har en val siktats.

_Experter tror att det rör sig om en knölval.

_Snart är det bara en månad kvar till höstens val. _Statsministern hoppas att många går och röstar.

#40

#125

_En mystisk tunna, som sedan i
torsdags stått utanför en port i
_Göteborg, har forslats bort av
polis.

_Forskare avslöjar att det är
nyttigare med tunna ostskivor på
smörgåsen än tjocka.

_Miljöorganisationer varnar för
ökade utsläpp av gift i våra
vattendrag och kräver högre straff
för miljöbovarna.

_Till sist kan vi bekräfta att
världsartisten _Bling _Bling har
gift sig med sin fästmö _Lyxa.

_Bröllopet ägde rum på vinden till deras lyxlägenhet i _New _York.

_Och nu vädret: _Det blir mestadels soligt och varmt i hela landet. _Vinden är sydvästlig och det kommer att blåsa måttligt. _Det var allt från nyhetsredaktionen."

#2. _Här nedan ser du två

homonymer. _Skriv en mening till varje ord, en för varje betydelse.

a) bär

b) bär

c) tänder

d) tänder

#41

#127

#3. _Homofoner är ord som stavas olika men uttalas lika. _Välj rätt homofon i meningarna och skriv dem.

a) _Vad har du (gjort/hjort) ---?

b) _Vid skogsbrynet stod en vacker (gjort/hjort) ---.

c) _Farmor och farfar är fortfarande (kära/tjära) --- i varandra!

d) _I morgon ska morfar (kära/tjära) --- vår båt.

e) _Du tänker med din

(gärna/hjärna) ---.

f) _Jag skulle (gärna/hjärna) ---

följa med på resan.

g) _Jag hann (enda/ända) --- fram

till sista sidan i boken.

h) _Jag var den (enda?/ända) --- i

klassen som hade glömt

idrottskläderna.

#4. _Homografer är ord som stavas

lika men uttalas olika. _Här

nedanför får du ett antal

homografer. _Skriv minst två

meningar till varje ord där du

använder dig av deras olika uttal

och betydelse.

a) planet

b) planet

c) ovan

d) ovan

_En kille säger: _Lurigt att orden

låter lika.

_Ordklasser

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Substantiv

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

| _Substantiv är en ordklass för
| saker, människor, djur, växter
| och ämnen: kamera, detektiv,
| uggla, blomma, plast.
|
| _Man kan sätta en, ett eller
| flera framför ett substantiv:
| en pojke, ett bord, flera dörrar.
|
| _Ett substantiv kan stå i
| singular (ental) eller plural
| (flertal): en cykel,

flera cyklar.

_Substantiven i plural får olika ändelser: cykler, mobiler, ansikten, strumpor, bin.

_En del ord ändrar sig inte i plural: ett rum -- flera rum.

_Vissa substantiv ändrar form i plural. _Det kallas för oregelbunden böjning: hand -- händer.

_Ett substantiv kan stå i obestämd form i singular eller plural: hatt, hattar eller i bestämd form: hatten, hattarna.

#1. _Läs texten nedan och markera
alla olika substantiv (#12
stycken).

_Felicia _Blom får ett uppdrag

_Sent en natt ringde det på

_Felicia _Bloms dörr. _Utanför stod
en man i rock och med en hatt
neddragen över halva ansiktet.

_Mannen räckte med skakande händer
över ett papper. _Där stod det:

_Mystiska saker sker vid _Fyren.

_Undersök det! _Sedan försvann
mannen i mörkret. _Isande vindar
svepte in i rummet. _Ändå var

#42

#133

_Felicia glad. _Hon hade fått ett
nytt uppdrag!

#2. _Skriv in de tolv substantiven
vid rätt form och skriv sedan även
vad de heter i de olika formerna.

_Singular:

_Obestämd form: uppdrag

_Bestämd form: uppdraget

_Plural:

_Obestämd form: uppdrag

_Bestämd form: uppdragen

_Singular:

_Obestämd form: ---

_Bestämd form: ---

_Plural:

_Obestämd form: ---

_Bestämd form: ---

#3. _Vilka substantiv i uppgiften
ovan får ingen ändelse i obestämd
form plural?

#4. _Vilka substantiv i uppgiften
ovan får oregelbunden böjning i
plural?

#5. _Skriv orden i rätt form.

_Det kan finnas flera olika
rätta svar.

_Tjuven blev överraskad av de
ilskna (hund) --- som vaktade
gården.

_Någon hade ryckt upp (blomma) ---
i parken.

_Tjuven hade tappat sina (sko) ---
på brottsplatsen.

_En person var misstänkt för att
ha stulit fiskare _Nilssons (nät)
---.

_Verb

::: ::::::::::::::::::::::::::::::

| _Verb är ordklassen som talar om
| vad någon gör eller vad som
| händer: hoppar, drömmer.

| _Man kan sätta att framför alla
| verb: att hoppa, att drömma.

| _Verbet står då i sin grundform.

| _Den kallas infinitiv.

| _Verb kan böjas i olika
| tidsformer (tempus).

| _Presens kallas den tidsform
| som berättar vad som händer nu:
| hoppar, drömmer.

_Preteritum kallas den tidsform
som berättar vad som hände då:
hoppade, drömde.

_Perfekt kallas den tidsform
som berättar vad som har hänt:
har hoppat, har drömt.

_Perfekt använder vi i texter som
är skrivna i presens.

_Pluskvamperfekt kallas den
tidsform som berättar vad som
hade hänt: hade hoppat,
hade drömt. _Pluskvamperfekt
använder vi i texter som är
skrivna i preteritum.

| _Futurum är en tidsform som
|
| beskriver vad som händer
|
| i framtiden: _Jag ska hoppa,
|
| jag skulle hoppa.

| _Supinum är den form som används
|
| tillsammans med har och hade
|
| för att bilda perfekt och
|
| pluskvamperfekt: har hoppat,
|
| hade hoppat.

#1. _Läs texten och markera alla
verb i texten.

_Skumma _Typer

_Felicia satt på stranden och funderade. _Plötsligt hörde hon röster. _Två män kom ut från _Fyrvaktarens stuga. _De bar på en låda. _Felicia gömde sig bakom en båt. _Männen ställde ner lådan på stranden. _Felicia tänkte på vad _Måns hade berättat om de skumma typerna. _Hon blev nervös. _Tänk om de upptäckte henne? _Vad skulle hon göra då?

#2. _Vilket tempus är texten

skrivet i?

#140

#44

#3. _Hur många verb hittade du?

#4. _Vilket verb i texten är skrivet i pluskvamperfekt?

#5. _Sätt in rätt form av verb i meningarna.

a) _Felicia _Blom ser två typer som (öppna) --- en låda.

b) _På stranden såg hon en pojke som (sitta) --- på en stor sten.

c) _Felicia hade (göra) --- en lista över de misstänkta.

d) _Jag har inte (sova) --- på hela natten, sa pojken.

e) _Felicia _Blom ska (ringa) ---

till polisen.

::: #45 ::::::::::::::::::::::::::::::::::::::

#6. _Böj verben rätt.

_Exempel

_Infinitiv: hoppa

_Perfekt: hoppar

_Preteritum: hoppade

_Supinum: hoppat

a) spela --- --- ---

b) få --- --- ---

c) sova --- --- ---

d) gå --- --- ---

e) komma --- --- ---

f) leva --- --- ---

g) dö --- --- ---

#7. _ På en lapp står nedanstående ord i presens. _ Skriv dem i supinum i ordflätan. _ I varje ord är en bokstav markerad med parenteser (-). _ Dessa bokstäver bildar ett lodrätt ord.

#1. sväljer (-) - - - -

#2. röker - (-) - -

#3. skalar - (-) - - - -

#4. letar - (-) - - -

#5. gör - - - (-) -

#8. _ Vilket ord bildar de markerade bokstäverna i uppgiften ovan?

#9. _ Vad heter det ordet i supinum?

_Michaela _Eriksson

_Pär _Sahlin

_Språklära

_Klara svenskan åk #5

_Elevbok

_Överförd från fjärde upplagan

utgiven av _Natur & _Kultur,

_Stockholm #2016 med __ISBN

#978-#91-#27-#44389-#1

_Specialpedagogiska skolmyndigheten

#2021

_Volym tre av tre

_Till punktskriftsläsaren

::

_De flesta uppgifter är numrerade.

_Det finns bildbeskrivningar till de bilder som behövs för att du ska kunna lösa dina uppgifter.

_I ordflätorna har det sökta ordets antal bokstäver skrivits inom parentes. _Men ibland är även en bokstav i det sökta ordet markerad med parentes (-). _De markerade bokstäverna bildar ett ord.

_I uppgifter där de seende eleverna "drar streck" mellan ett

ord och exv. ordets förklaring har uppgifterna omarbetats så att du istället parar ihop och skriver ordets förklaring eller numrering.

_Utlämnade bokstäver för olika ljud har markerats med ett frågetecken.

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~àspsm.se

_Ii

_Innehåll volym tre

::

_Siffran inom parentes hänvisar till
svartskriftsbokens sidor.

_Till punktskriftsläsaren_I

_Adjektiv (#46)#145

_Pronomen (#48)#153

_Räkneord (#50)#159

_Prepositioner (#52)#166

_Interjektioner (#54)#172

_Språkbruk (#56)#177

_Ordspråk och talesätt (#56) ..#177

_Chattspråk (#58)#184

_Nordiska språk (#60)#190

_Iii

_Norska (#61) #194

_Danska (#63) #201

_Iv

_Adjektiv

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

| _Adjektiv är ordklassen som talar
| om hur någon eller något är eller
| ser ut: liten, varm, gul.

| _Adjektiv beskriver substantiv
| och böjs efter antal:

| _En varm säng, två varma sängar.

| _Adjektiv kan användas för att
| jämföra substantiv med varandra.

| _Det kallas för att komparera.

| _Exempel:

| #1 _Positiv: varm

| _Komparativ: varmare

| _Superlativ: varmast

| #2 _Positiv: liten

| _Komparativ: mindre

| _Superlativ: minst

| #3 _Positiv: energisk

| _Komparativ: mer energisk

| _Superlativ: mest energisk

#1. _Läs texten och markera alla
adjektiv.

_Hundvalpen i lådan

_Felicia _Blom skrev i sitt tunna block: _En liten hundvalp i en gammal trälåda. _Vad betyder det?

_I samma stund fick hon syn på en mystisk båt ute till havs. _Den närmade sig stranden med hög fart.

_När skummisarna såg båten stoppade de ner den gulliga hundvalpen i lådan. _Sedan satte de sig på locket. _Felicia var stel i benen. _Hon sträckte ut foten och råkade sparka till en större sten!

_Det rasslade till. _Felicia drog

#46

#147

efter andan. _Skulle hon bli

upptäckt?

#2. _Välj sju adjektiv från texten

och komparera dem. _Du får hjälp

med det första ordet.

_Positiv -- komparativ --

superlativ

#1 tunn -- tunnare -- tunnast

#2 --- --- ---

#3 --- --- ---

#4 --- --- ---

#5 --- --- ---

#6 --- --- ---

#7 --- --- ---

#148

#47

#3. _Beskriv _Felicia _Bloms

klädsel med hjälp av adjektiv.

=== _Bildbeskrivning =====

_Felicia _Bloms klädsel

_Felicia har svart, kort, lite vågigt hår, svarta ögonbryn och stora glasögon.

_Hon är klädd i beige skjorta och svart slips, bruna byxor och rödbrunt skärp. _Byxbenen är ganska korta så man kan se hennes rödbruna kängor med rund, hög tå.

_Hennes ljusbruna, långa rock är

uppknäppt och ryggen fladdrar i blåsten. _På huvudet har hon en matchande hatt med stort brätte.

_Över axeln hänger en svart och grå kamera. _I skärpet hänger en svart ficklampa och i bröstfickan ser man ett runt förstoringsglas.

=====

_Felicia _Blom har: ---

#4. _I ordgömmen finns sex stycken
adjektiv. _Orden finns både
lodrätt och vågrätt. _Markera
orden och skriv dem nedan.

_Ordgömma

_Vågrätt:

rad #1 fmoInigv

rad #2 ixrcymlå

rad #3 oaaäwäaö

rad #4 långcedp

rad #5 pkgståysb

rad #6 eyezmjuk

_Lodrätt:

rad #1 fiolpe

rad #2 mxaåky

rad #3 orange

rad #4 lcägtz

rad #5 nywcåm

rad #6 imäeyj

rad #7 gladsu

rad #8 våöpbk

#152

#47

_Pronomen

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

| _Pronomen är en ordklass som
|
| ersätter substantiv.

| _Det finns många olika sorters
|
| pronomen.

| _Personliga pronomen används
|
| för att ersätta personer eller
|
| saker i en mening: jag, mig, du,
|
| dig, han, honom, hon, henne, hen,
|
| den, det, vi, oss, ni, er, de,
|
| dem.

| _Hon spelar fiol. _De spelar
|
| teater. _Vi såg dem.

| _Possessiva pronomen används
|
| för att beskriva vem som äger
|
| någonting: min, din, hans,
|
| hennes, dess, deras.

_Personliga och _Possessiva pronomen

#1. _Läs texten och markera alla
pronomen.

_Hundsmugglare!

_Felicia tittade upp från sitt
gömställe. _En bit ut i havet låg
båten. _Den guppade i vågorna.

_Männen på stranden vinkade.

_En kvinna blev synlig på båten.

_Hon hälsade på dem.

#154

#48

-- _Här är din leverans! ropade en av männen.

-- _Visa mig hunden. _Jag vill se att ni har den innan jag ger er mina pengar. _Men skynda på. _Jag vill inte vara här om polisen skulle dyka upp.

_Felicia skrev ner allt i sitt block. _Ett brott var på väg att ske! _Hur skulle hon kunna förhindra det?

#2. _Ge exempel på tre personliga pronomen från texten.

#3. _Ge exempel på tre possessiva
pronomen från texten.

::: #49 ::::::::::::::::::::::::::::::

#4. _Sätt in rätt pronomen i
meningarna här nedan.

a) (hon/henne) --- undersökte
brottsplatsen noggrant.

b) _Hon såg (vi/oss) --- inte!

c) _Ska du gå med (vi/oss) ---
eller (de/dem) ---?

#5. _ Vilket eller vilka pronomen

kan du byta ut substantiven till?

_ Felicia

nycklarna

skrivbordet

vännerna

poliskommissarien

#6. _ Skriv en dikt genom att välja

olika personliga pronomen. _ Jämför

med en kamrat.

--- är som ett vattenfall

--- är som en öken

--- är som dagar utan slut

--- är som nätter utan början

#49

#157

--- är som regn mot fönstret
--- är som hagel mot en vägg
--- är som en bil utan motor
--- är som en dikt utan ord

Räkneord

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

| Till ordklassen räkneord hör
|
| ord som inte bara kan skrivas
|
| med bokstäver utan också
|
| med siffror: åtta, #8.
|
| Räkneorden kan delas upp i
|
| två grupper:
|
| grundtal: fyra, tjugo, #45, #3000
|
| ordningstal: första, femte, #7:e,
|
| åttionionde

#1. _Läs texten. _Markera alla grundtal och ordningstal. _Du kan till exempel markera grundtalen med parenteser och skriva ett x efter ordningstalen.

_Felicia funderar

_Hur länge hade hon varit på stranden? _Säkert fem timmar!

_Klockan hade varit tolv när hon åkte hemifrån. _Men hon ångrade ingenting. _För det första behövde hon ett uppdrag, för det andra älskade hon spänningen och för det tredje ville hon lösa ett brott.

#160

#50

_Klockan var nu närmare sex på
morgonen. _Felicia hade tusen
fjärilar i magen. _För hundraelfte
gången denna natt funderade hon på
vad hon skulle göra. _Skulle hon
ringa #112 eller skulle hon lösa
fallet på egen hand?

#2. _Skriv dina grundtal i
storleksordning.

#3. _Titta i ordgömmen och försök

hitta alla sju ordningstalen.

_Markera orden.

_Vågrätt

rad #1 sjundemt

rad #2 jonilpor

rad #3 äraohxge

rad #4 tiondebd

rad #5 twsdobuj

rad #6 evyelfte

rad #7 qandraiö

_Lodrätt

rad #1 sjätteq

rad #2 joriwva

rad #3 unaosyn

rad #4 nionded

rad #5 dlhdolr

rad #6 epxebfa

rad #7 mogbuti

rad #8 tredjeö

#50

#163

:::: #51 ::::::::::::::::::::::::::::::

#4. _Skriv grundtalen nedan med bokstäver.

#6

#8

#43

#9

#29

#38

#5

#113

#14

#30

#7

#164

#51

#5. _Placeringar i tävlingar kan skrivas med både bokstäver och siffror. _Skriv placeringarna i ordning från första till sjunde plats.

första plats -- #1:a plats

--- -- ---

--- -- #7:e plats

_Prepositioner

:::~::~::::::::::::::::::::::::::::

| _Prepositioner är ordklassen som
|
| anger var någon eller något
|
| befinner sig eller vid vilken tid
|
| något sker: på, i, under,
|
| bredvid, ovanpå, bakom, vid.

| _Prepositioner står ofta
|
| framför ett substantiv eller
|
| ett pronomen: bakom huset,
|
| bredvid henne, på lördag.

| _En del prepositioner består av
|
| flera ord: vid sidan av,
|
| till höger om.

| _Prepositioner kan också stå
|
| sist i en mening:
|
| _Vad väntar du på?
|
| _Du måste säga till!

#1. _Skriv rätt prepositioner i
lucktexten nedan. _Ta hjälp av
bildbeskrivningen.

=== _Bildbeskrivning =====

_Felicia har gömt sig nere vid en
strand. _På stranden ser man gråa
klippor. _En stig leder upp till
en liten stuga och en fyr.

_Svenska flaggan är hissad.

_Felicia sitter bakom en båt och

#52

#167

skriver. _Framför båten ligger två
trasiga åror. _Ovanför båten
flyger två sjöfåglar. _En bit bort
vinkar en man till en kvinna som
står upp i en båt. _En annan man
sitter på en låda och i lådan ser
man en hund. _Under havsytan
simmar en delfin som jagar två
mindre fiskar.

=====

_Felicia sitter --- (#1) båten.

_Hon skriver --- (#2) sitt
anteckningsblock.

--- (#3) lådan sitter en av de

skumma typerna. _Hans kamrat står

--- (#4) .

--- (#5) lådan finns en hundvalp.

_Ute --- (#6) havet guppar en båt.

_En kvinna står --- (#7) däck och

vinkar --- (#8) männen.

--- (#9) havsytan simmar en

delfin. --- (#10) båten flyger två

sjöfåglar.

:::: #53 ::::::::::::::::::::::::::::::

#2. _Skriv två egna meningar om

bilden på förra sidan där du

använder dig av prepositioner.

#3. _Skriv rätt prepositioner i
luckorna.

_Vi ses hemma hos oss --- (#1)
sjutiden --- (#2) tisdag.

_Jag bjuder --- (#3) saft och
tårta.

_Efter fikat kommer vi att vara
--- (#4) parken, som ligger
--- (#5) vårt hus.

_Där blir det spökjakt. _Alla får
leta efter spökpaket --- (#6)
buskar, --- (#7) bänkar och
--- (#8) lekboden.

_Efter spökjakten går vi hem

--- (#9) oss igen.

_Kalaset är slut --- (#10) halv
tio.

_Interjektioner

::::::::::::::::::::::::::::::::::::::

| _Interjektioner är en ordklass
| som består av ord som används
| vid utrop, svar och hälsningar:
| oj! aj! ja! nej! hej! adjö!

| _Svordomar och så kallade
| ljudhärmande ord är också
| interjektioner: tusan! skit!
| klirr! pang!

| _Man sätter ofta kommatecken
| eller utropstecken efter
| interjektioner.

#1. _Läs texten och markera alla
interjektioner.

_Felicia löser fallet

-- _Tusan också! tänkte _Felicia.

_Paraplyet fungerade inte.

-- _Adjö! sa kvinnan på båten och
försvann med ett wroom!

-- _Hej! ropade _Måns som kom
nerför stigen.

-- _Akta dig! ropade _Felicia. _De
är hundsmugglare. _De har tagit din
valp.

-- _Va? _Är det sant? frågade
_Måns.

-- _Eh? _Nej! ... eller jo!

stammade den ene av smugglarna.

-- _Håll truten! röt den andre och gav sin kompis en knuff. _Det lät ouff!

_Måns sparkade en av männen på benet.

-- _Aj! sa mannen och föll omkull.

_Felicia brottade ner den andre mannen. _De band ihop männens händer med ett hundkoppel. _Sedan kom polisen. _Felicia fick en medalj för sitt mod. _Måns fick tillbaka sin hundvalp.

#2. _Hur många interjektioner

hittade du?

#3. _Skriv en mening där du

använder dig av minst två av dina
interjektioner.

::: #55 ::::::::::::::::::::::::::::::::::::::

#4. _Fyll i meningarna med

interjektioner.

a) ---! _Det där gjorde jätteont.

b) ---! _Hur mår du?

c) ---! _Lägg av!

d) ---, vad jag längtar till
sommarlovet.

e) ---! _Grattis på födelsedagen.

f) ---, vad tråkigt. _Då är jag

bortrest.

g) _Det lät --- när fågeln flög

förbi.

h) ---, vilken smäll!

i) ---, vad kul!

#5. _Hur låter orden? _Skriv några

ljudhärmande ord till bilderna.

a) _En gren knäcks av ---

b) _En man knackar på en dörr ---

c) _En boll kraschar ett fönster

d) _En bil med trasigt avgasrör

_Språkbruk

::

_Ordspråk och talesätt

::

| _Ordspråk innehåller ofta en klok
|
| tanke, en sanning eller en
|
| livsregel: _Bättre en fågel i
|
| handen än tio i skogen.

| _Många ordspråk har funnits
|
| väldigt länge.

| _Talesätt behöver inte innehålla
|
| någon visdom utan är mer
|
| språkliga uttryck som vi använder
|
| i språket: hoppa i galen tunna.

| _Ordspråk och talesätt ska inte
|
| tolkas ordagrant.

#1. _Läs texten och markera
ordspråken och talesätten.

_Mina konstiga morförelldrar

_Min mormor och morfar pratar så
konstigt ibland. _En gång visade jag
morfar hur man mejlar på datorn.

_Han suckade och sa att man inte kan
lära gamla hundar att sitta. _Varför
pratar han om hundar när han ska
lära sig mejla? _En annan gång sa
mormor att en fågel hade viskat i
hennes öra att jag hade varit på bio

#178

#56

med _Hannes _Ek. _Har mormor fåglar
i öronen? _För att inte tala om den
gången då mormor var arg för att
morfar inte hade klippt gräsmattan.
_Då sa morfar att mormor gjorde en
höna av en fjäder. _Jag fattar inte
varför de pratar om djur hela tiden?
_Fattar du?

#2. _Välj två av dina markeringar
och förklara vad du tror att de
betyder.

#3. _Början och slutet på

ordspråken har hamnat fel. _Para
ihop nedanstående "början" med
rätt slut.

_Början:

#1. _Det som göms i snö ---

#2. _Tomma tunnor ---

#3. _Den som gapar efter mycket

#4. _Först till kvarn ---

#5. _Borta bra ---

#6. _Den som spar ---

_Ordspråkens slut:

- a) ... får först mala.
- b) ... kommer fram i tö.
- c) ... han har.
- d) ... men hemma bäst.
- e) ... skramlar mest.
- f) ... mister ofta hela stycket

#4. _Para ihop rätt uttryck med
förklaringarna.

_Uttryck:

#1. ha eld i baken

#2. kasta ett öga

#3. ha tummen mitt i handen

#4. stå på öronen

#5. ha gröna fingrar

#6. ha fjärilar i magen

_Förklaringar:

- a) vara duktig på att odla växter
- b) vara nervös
- c) titta snabbt på något
- d) vara dålig på praktiska saker,
som att snickra
- e) ramla
- f) ha bråttom

_Chattspråk

:::~::~::::::::::::::::::::::::::::::::::::

| _Chattspråk är en benämning på
| det språk som delvis används när
| man chattar eller messar med
| varandra över internet.

| _Eftersom man vill att det ska
| gå fort att skriva förkortar man
| ord på olika sätt.

| _Vanliga ord förkortas till en
| enda bokstav: är = e, det = d.

| _Fasta uttryck förkortas med
| initialer: iaf = i alla fall.

| _En del ord förkortas genom att
| skrivs talspråkligt: tebax,
|
| asså.

| _Det finns ofta många roliga
| och uppfinningsrika lösningar:
|
| #7kt = sjukt.

| _Ofta används engelska uttryck:
| omg, lol, brb, btw men under
| senare år har det kommit
| alltfler svenska uttryck.

| _Förutom orden använder man även
| emoji, som är symboler. _Förr
| gjorde man dem genom att sätta
| ihop olika tecken till en

| symbol ;-)) men i dag finns ofta
|
| färdiga symboler på mobiler och
|
| läsplattor.

#1. _Läs sms:en och markera alla
ord som hör till chattspråket.

_Skriv vad sms:en betyder.

a) _Vad ql att cs!

b) #7kt #3vligt :-)

c) bsdv, jag e iaf inte sur ;-)

d) e d ngt jag missat, lr???

e) e snart tebax!

#2. _Vilka fler ord på chattspråk
kan du hitta på? _Skriv ner några
exempel.

#3. _ Vilken är den rätta
förklaringen? _ Para ihop
chattorden med rätt förklaring
nedan.

_ Chattord:

#1. asg

#2. iofs

#3. p&k

#4. mkt

#5. vgd

_Förklaringar:

- a) i och för sig
- b) asagudar
- c) pizza och kebab
- d) var god dröj
- e) makt
- f) vad gör du
- g) puss och kram
- h) asgarvar
- i) mycket
- j) inte om föräldrarna ser.

#4. _Vad betyder emojierna, tror du? (_Be din mentor om en ritmuffsbild med bilder på uppgiftens emoji.)

#5. _Skriv ett eget meddelande där du använder dig av både chatspråk och emojis.

_Nordiska språk

:::~::~:::::::::::::::::::::::::::::::::::::

#1. _Läs texten och svara på
frågorna.

| _De nordiska språken är svenska,
| norska, danska, finska,
| isländska, färöiska, grönländska
| och samiska. _Flera av de
| nordiska språken kommer från
| samma språk, urnordiskan.

| _Många människor som bor i
| _Norden förstår därför varandra,
| trots att de talar olika språk.

| _Tre av de nordiska språken

tillhör andra språkgrupper.

_Finskan och samiskan tillhör den uraliska och grönländskan tillhör den eskimåisk-aleutiska språkgruppen.

_De nordiska länderna samarbetar med varandra i olika frågor, till exempel miljö och kultur.

_Ländernas regeringar har även bestämt att de ska värna om de nordiska språken så att alla som bor i _Norden kan förstå varandra.

#2. _Vilka är de nordiska språken?

#3. _Vilka språk hör till

urnordiskan?

#4. _Vilken språkgrupp tillhör

finskan och samiskan?

#5. _Här nedan ser du hur man säger

_Hej, jag heter _Klara på flera

nordiska språk. _Para ihop rätt

mening med rätt språk.

#1. -- _Moi, minä olen _Klara.

#2. -- _Hej, jeg hedder _Klara.

#3. -- _Hae ég heiti _Klara.

#4. -- _Hei, jeg heter _Klara.

_Språk:

a) danska

b) norska

c) isländska

d) finska

_En flicka säger: _Moi, minä olen

_Klara.

::: #61 :::::::::::::::::::::::::::::::

_Norska

::: :::::::::::::::::::::::::::::::

#1. _Läs textutdraget ur _Arne

_Svingens bok _Sangen om en

brukket nese och svara på

frågorna. _Läs gärna texten högt.

_Mitt förste kapittel

_Det gjør ingenting. _Sånt skjer.

_Jeg ligger på gulvet. _For noen

sekunder siden sto jeg på egne

bein. _Verden var i vater, og jeg

fölte at det gikk bedre enn på

lenge. _Noen slag kommer alltid som

et sjokk.

#194

#61

_Rommet vipper i kantene, og jeg er litt sjösyk.

-- _Går det bra?

_Da jeg nikker, er det som å sitte inne i en vaskemaskin.

-- _Klarer du å reise deg?

_Selvsagt klarer jeg å reise meg.

_Bare ikke akkurat nå. _Jeg vil ligge her. _Bare litt til.

-- _Det var ikke meningen.

_Klart han ikke mente å treffe så godt. _Christian flimrer foran öynene mine. _Litt som om han er på en dårlig innstilt tv.

_Jeg liker _Christian. _Jeg liker
alle på treningen. _Skulle ikke
forundre meg om de liker meg også.

-- _Bare gi han litt tid.

_Arne _Svingen _Sangen om en
brukket nese

#2. _Hur k anner sig personen som
ligger på golvet?

#3. _Vad heter personen som har
repliker i teksten?

#4. _Översätt de norska orden till svenska.

a) sjokk

b) vaskemaskin

c) sjösyk

d) öynene

#5. _Var det några ord eller meningar i texten som du inte förstod? _Vilka då?

#6. _På svenska heter _Arne

_Svingens bok _Balladen om en
bruten näsa. _Översättningen har
författaren _Sofia _Nordin gjort.

_Läs texten och svara på frågorna.

_Mitt första kapitel

_Det gör inget. _Det är sånt som
händer.

_Jag ligger på golvet. _För några
sekunder sen stod jag på egna ben.

_Världen var rättvänd, och jag kände
att det gick bättre än på länge.

_Vissa slag kommer alltid som en

chock.

_Rummet gungar i kanterna, och jag är lite sjösjuk.

-- _Går det bra?

_När jag nickar känns det som att sitta inne i en tvättmaskin.

-- _Kan du resa dig?

_Naturligtvis kan jag resa mig.

_Bara inte just nu. _Jag vill ligga här. _Bara lite till.

-- _Det var inte meningen.

_Klart att han inte menade att träffa så bra. _Christian flimrar framför ögonen på mig. _Lite som om

han är på en tv med dålig

mottagning.

_Jag gillar _Christian. _Jag
gillar alla på träningen. _Skulle
inte förvåna mig om de gillar mig
också.

-- _Ge honom lite tid bara.

#7. _Hur översatte _Sofia _Nordin

uttrycken:

a) _Verden var i vater ...

b) _Bare ikke akkurat nå.

c) _En dårlig innstilt tv.

_Danska

::: ::::::::::::::::::::::::::::::::::::::

#1. _Läs den danska översättningen
av boken _Nidstången från
__PAX-SERIEN och svara på
frågorna. _Läs gärna texten högt.

_Kapitel #7 _Mörkeskabningen

"_Vi kan vel lukke op og kigge?

_Bare en lille smule," tigger _Viggo
og holder nøglen til den forbudte
bograol op.

_Alrik ryster bare på hovedet.

_Nej, selvfølgelig kunne _Viggo da
ikke lade vaere med at snuppe den

der nogle fra _Estrids lomme.

_Alrik kigger på bogreolen. _Den ser rigtig spaendende ud.

_Nysgerrigheden begynder at få overtaget. _Estrid og _Magnar er faktisk selv skyld i det, når de siger hundrede gange, at de aboslut ikke må röre ved den bogreol. _Det er jo det samme som at bede dem om at gøre det.

_Selvfölgelig er de da nödt til at låse gitterlågen op og kigge på de der böger. _Hvad er det, der er sa specielt ved dem?

"_Så lås den da op," siger han ivrigt.

_Viggo stikker nøglen i låsen och drejer den. _Det giver et klik, og gitterdørene glider op. _Der er böger med skindomslag i forskellige farver og størrelser. _Hvor skal de begynde? _Hvilken en skal de kigge i først? _Alrik lader hånden glide hen over alla bogryggene. _En bog stikker ud af rækken. _Han bliver haengende ved den et kort öjeblik. _Pludselig, uden at han aner, hvordan det er gået til, står han

med netop den bog i hånden. _Den er
helt tynd, og der står ikke noget
uden på den. _Den er bara helt sort.

_Ordlista

kigge_. titta

nøglen_. nyckeln

bogreol_. bokhyllan

lomme_. ficka

nysgerrigheden_. nyfikenheten

gitterlågen_. gallergrinden

forskellige_. olika

#2. _Vad är det _Viggo vill att de ska göra?

#3. _Vad har _Viggo tagit ur _Estrids ficka?

#4. _Översätt frågeorden från danska till svenska.

a) _Hvor?

b) _Hvilken?

c) _Hvordan?

::: #64 ::::::::::::::::::::::::::::::

#5. _Här nedan kan du läsa den svenska originaltexten av _Nidstången.

_Kapitel #7 _Mörkervarelsen

-- _Vi kan väl öppna och kolla?

_Bara lite, vädjar _Viggo och håller
upp nyckeln till den förbjudna
bokhyllan.

_Alrik bara skakar på huvudet.

_Såklart kunde _Viggo inte låta bli
att sno den där nyckeln ur _Estrids
ficka.

_Alrik tittar på bokhyllan. _Den
ser verkligen spännande ut.

_Nyfikenheten börjar ta över.

_Estrid och _Magnar får faktiskt
skyllda sig själva när de säger

#206

#64

hundra gånger att de absolut inte får röra den där bokhyllan. _Det är ju som att be dem göra just det.

_Klart de måste låsa upp gallergrinden och kolla på böckerna.

_Vad är det som är så märkvärdigt med dem?

-- _Öppna då, säger han ivrigt.

_Viggo sätter nyckeln till låset och vrider om. _Det klickar till och gallerdörrarna glider upp. _Det är böcker med skinnpärmor i olika färger och storlekar. _Var ska de börja? _Vilken ska de titta i först?

_Alrik drar handen längs alla bokryggar. _En sticker ut lite från raden. _Han dröjer vid den en sekund. _Plötsligt, utan att han vet hur det gått till, har han just den boken i handen. _Den är ganska tunn utan någon text på. _Bara helt svart.

#6. _Hur översattes de här uttrycken till danska?

a) _Alrik bara skakar på huvudet.

b) _Viggo sätter nyckeln till låset och vrider om.

c) _En sticker ut lite från raden.

d) _Den är ganska tunn utan någon text på.

#7. _Översätt de här orden till danska.

a) färger

b) storlekar

c) svart

#210

#64